

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Podpeška cesta 380, 1357 Notranje Gorice

OHRANJANJE NE/VIDNE DEDIŠČINE LJUBLJANSKEGA BARJA Ob 15-letnici Krajinskega parka Ljubljansko barje

»Iz katerega podjetja pa ste vi?« so nas spraševali, ko smo izvajali razne promocijske aktivnosti Krajinskega parka Ljubljansko barje v prvih letih delovanja Javnega zavoda Krajinski park Ljubljansko barje. Večina Slovencev pozna Triglavski narodni park, precej slabše pa je poznavanje ostalih zavarovanih območij narave. Prepoznavnost Krajinskega parka Ljubljansko barje se je dvignila predvsem z ukrepi na terenu, ki so se lahko začeli po zakupih in odkupih zemljišč. V letu 2023 v krajinskem parku upravljamo z več kot 230 ha zemljišč. Katera zemljišča pa so pomembna za ohranjanje dediščine Ljubljanskega barja in katero dediščino ohranjamo v krajinskem parku?

Zgodnji začetki

Krajinski park Ljubljansko barje je bil ustanovljen leta 2008 s sprejetjem Uredbe o Krajinskem parku Ljubljansko barje. A prvi predlog za zavarovanje Ljubljanskega barja sega več kot 100 let v preteklost.

Leta 1920 je Muzejsko društvo za Slovenijo, Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov, izdalo prvi celotni slovenski naravovarstveni program, v katerem je bil podan tudi predlog za ustanovitev "barskega varstvenega parka". Predlog ni bil realiziran, so pa dve leti kasneje zavarovali predlagane vrste živali, med katerimi so bile številne vrste ptic in tudi želva močvirska sklednica. Med leti 1951–1995 je bilo zavarovanih nekaj manjših območij Ljubljanskega barja. Štiri od teh območij predstavljajo ostanke visokega barja in šotišče (naravni rezervati Kozlerjeva gošča, Goriški mah in Mali plac ter naravni spomenik Jurčevo šotišče), dve območji pa stoječa vodna telesa (naravni rezervat Ribniki v dolini Drage pri Igu, naravni spomenik Jezero pri Podpeči). Če odštejemo te maloštevilne ostanke visokega barja in nekaj stoječih vodnih teles, predstavlja Ljubljansko barje danes mozaično pokrajino travnikov, njiv, mejic in izsuševalnih kanalov. To značilno krajinsko podobo Barja so s prilagojeno rabo tega prostora ustvarili kmetje.

Barjanski mozaik

Pestrost življenjskih prostorov v naravi sama po sebi predstavlja bogastvo. Različni življenjski prostori nudijo rastišče različnim rastlinskim vrstam in posledično tudi hrano različnim živalskim vrstam.

Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje navaja, da je Ljubljansko barje največje območje mokrotnih travnišč s sistemom mejic in gozdnih, grmiščnih ter vodnih površin v Sloveniji. To območje je edinstveno zaradi prisotnosti mnogih ogroženih in mednarodno varovanih

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Prazgodovinska kolišča okoli Alp
vpisana na Seznam
svetovne dediščine leta 2011

prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov. Tu najdejo dom številne ogrožene vrste travniških ptic (kosec, veliki škurh, priba, repaljščica), metuljev (barjanski okarček, strašničin mravljiščar), kačjih pastirjev (koščični škratec) in ostalih žuželk (kobilica temna šaševka) ter dvoživk, netopirjev in želve močvirske sklednice. Poleg naštetega se na Ljubljanskem barju nahajajo tudi številni redki in dragoceni naravni pojavi, ki jih imenujemo naravne vrednote. Zaradi aktivne tektonike tega območja in prepletenosti z vodami je večina naravnih vrednot Ljubljanskega barja geomorfoloških in hidroloških (izviri Ljubljanice, osamelci, barjanska okna...).

Svetovna dediščina

Poleg naravne dediščine globoka in mokra barjanska tla ohranjajo tudi bogato kulturno dediščino. Vlaga v barjanskih tleh varuje več tisoč let stare ostanke koliščarskih naselbin.

Zaradi izjemne izpovedne vrednosti ostankov koliščarskih naselbin so bila prazgodovinska kolišča okoli Alp leta 2011 umeščena na UNESCO Seznam svetovne dediščine. Iz odlično ohranjenih organskih ostankov koliščarskih naselbin (moker les, ostanki hrane, oblačil) smo dobili podatke o tem, kako so živeli prvi stalni naseljenci, prvi kmetovalci, prvi tkalci, prvi kolarji in prvi kovinarji v tem delu Evrope. Barjanska kolišča so bila vpisana na ta prestižni seznam svetovne dediščine skupaj s kolišči iz Švice, Italije, Avstrije, Francije in Nemčije. Večina kolišč iz omenjenih držav se nahaja v jezerih, kjer se ponekod še opazijo ostanki kolov koliščarskih naselbin, na Ljubljanskem barju pa so ostanki koliščarskih naselbin skriti globoko v barjanskih tleh. Do danes so arheologi na Barju odkrili preko 40 ostankov koliščarskih naselbin, dve skupini kolišč na Igu pa sta bili v sklopu mednarodnega serijskega vpisa vključeni na UNESCO seznam svetovne dediščine. V letu 2023 je bil zato prav na Igu odprt Morostig, hiša narave in kolišč. Obiskovalci Morostig-a v interpretacijskem centru, na povezovalni poti ter v rekonstrukciji koliščarske vasi dobijo vpogled v biotsko pestrost in dediščino kolišč Ljubljanskega barja.

Skupaj za dediščino

Naravna in kulturna dediščina Ljubljanskega barja je predstavljena tudi na številnih drugih tematskih poteh, na spletni in FB-strani ter z letošnjim letom celo v krajšem dokumentarnem filmu.

Krajinski park Ljubljansko barje je eden izmed bolj odprtih tipov naravnih parkov. Obiskovalci lahko vanj dostopajo iz različnih smeri in na različne načine. Najbolj veseli smo obiskovalcev, ki prihajajo na trajnosten način (z javnim prevozom, s kolesom, peš). Zavedati se moramo, da je Ljubljansko barje kmetijska krajina in da je večina zemljišč v zasebni lasti. Zato izbirajmo urejene poti in v primeru prihoda v krajinski park z avtomobilom, le-tega puščajmo na urejenih parkiriščih. Za boljše načrtovanje in morda kakšno novo idejo priporočamo obisk naše spletne strani www.ljubljanskobarje.si. Pokukajte v skrinjo zakladov Ljubljanskega barja, na interaktivni zemljevid in v bogato založeno knjižnico. Poleg številnih publikacij lahko v naši knjižnici najdete tudi krajši dokumentarni film z naslovom »Pozabljenje in zamolčane vrednote vode«. V naslednjem letu bo na organiziranih dogodkih možno

omenjeni film videti tudi na velikem platnu po barjanskih občinah. Sledite naši spletni strani in FB-ju ter se udeležite katere od projekcij filma ali drugih dogodkov, ki jih izvajamo v parku. Bolj ko bomo poznali in razumeli dediščino tega edinstvenega območja, lažje in bolje jo bomo ohranili tudi za prihodnje generacije.

Maša Bratina, Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje